

Plant een kerk

PETER DE BRUIJNE IN GESPREK MET GEMEENTESTICHTER EN AUTEUR RONALD VAN DER MOLEN

In september kreeg ik het boek van Ronald van der Molen onder ogen met de wat dwingende titel Plant een kerk. Als gemeenteman was mijn aandacht getrokken. Niet direct door een aha-erlebnis, maar meer door opkomende kriebels als gevolg van de vele kerkscheuringen die ik om me heen heb gezien. U weet wel, de lieve broeders en zusters die menen te weten hoe de ware gemeente eruitziet en dan maar voor zichzelf beginnen. Van der Molen tapt uit een ander vaatje. Op de eerste pagina's slaat hij een toon aan die vertrouwen wekt: 'Ik ben me ervan bewust dat ik alleen maar kan geven wat ik zelf heb ontvangen.' En: 'Ik wil meteen aan het begin het idee wegnemen dat ik geen fouten maak of geen mislukkingen ken. Het is goed om te weten dat ik de belangrijkste lessen leer uit de fouten die ik maak en dat naar schatting acht op de tien ideeën die ik uitprobeer mislukken.'

En dan is er nog iets wat mijn aandacht trok: de vergelijking van de gemeente met een boom. Ik ben gek op bomen en leer vaak meer van een boom dan van een preek. Van der

Molens boek is opgebouwd rond het planten, opgroeien en vrucht dragen van bomen. Wat ik mis in zijn boek is de klimboom van Zacheüs. Dat wordt waarschijnlijk deel twee. Ik heb het

dus gelezen en ben inmiddels van mening dat iedereen die actief is in gemeentewerk of dat graag wil zijn, hetzelfde zou moeten doen.

Als ik de schrijver in een restaurant ontmoet, loop ik eerst aan hem voorbij. De nieuwe gemeentestichter is dus niet het prototype van de evangelist met een opvallend uiterlijk, een brede glimlach en ogen die de ziel proberen te doorgronden. Even later zitten we al diep in ons onderwerp.

Wat vind je van evangelische christenen die bij het minste of geringste hun kerk verlaten?

Van der Molen: 'Ik denk dat de hele evangelische beweging een stukje ontrouw in het DNA heeft zitten. Het merendeel komt immers uit de reformatorische kerken en niet van buiten de kerk. Mensen kwamen in de jaren zeventig en tachtig tot een persoonlijk geloof en voelden zich al snel vreemde eenden in de bijt van de bestaande kerken. Er werd onvoldoende naar hen geluisterd en vaak zelfs negatief op hen gereageerd. En zo ontstonden, ten dele toch uit een stuk frustratie, de evangelische kerken. Dit DNA zit heel diep en leidt ertoe dat er vrij snel kritisch wordt gekeken naar ontwikkelingen in een kerk of gemeente. Zodra er weer iets is wat niet klopt, zijn ze al gauw geneigd om via de achterdeur te verdwijnen. Ik vind het vreemd dat je bij een beetje tegenwind twijfelt of je wel goed zit in een bepaalde gemeente. De Bijbel toont ons toch voortdurend het belang van volharding en doorzetten? Dat is goed voor je geestelijk leven, dus wanneer leer je dat principe als je telkens de problemen ontloopt?'

Als stichters van een nieuwe gemeente hebben we gezegd dat mensen uit andere kerken in de omgeving in principe niet welkom zijn.

Daar staat tegenover dat een

gemeente die groeit niet alleen moet denken aan de nieuwkomers, maar ook oog moet hebben voor gemeentelieden die aangeven te willen vertrekken. Als het niet gaat om verhuizing, waarom vertrekken mensen dan? Het is belangrijk dat je daar aandacht voor hebt en met die mensen uitvoerig in gesprek gaat. Daar kun je veel van leren. Als ze dan ten slotte toch besluiten om te vertrekken behoor je ze op een goede manier uit te zegenen en het beste toe te wensen.'

Je hebt het over een aangeboren probleem, een DNA. Maar dat was toch niet zo bij de geboorte van de pinksterbeweging, en later de evangelische opleving van na de Tweede Wereldoorlog?

'Inderdaad, het was de oorspronkelijke droom van alle geestelijke

vernieuwers om binnen de kerk het nieuwe leven te zien groeien. Dat is destijds niet gelukt. De kerk wilde de verandering buiten de deur houden en toen ontstonden zelfstandige gemeenten en nieuwe bewegingen buiten de kerk. De laatste tijd zie je een kentering. Bijvoorbeeld de verzoenende taal van de PKN en de katholieke kerk in de richting van de pinksterbeweging en vice versa. Dat soort ontwikkelingen is hartverwarmend en hoopgevend. En zelfs het stichten van nieuwe gemeenten wordt in deze tijd door bijna alle protestantse kerken als een noodzaak gezien. De aanwas van de evangelische kerk en de pinksterkerken bestond lange tijd voor het grootste deel uit de 'recycling of the saints'. Dat moet echt gaan veranderen want Nederland is een zendingsland geworden. De kerk is een minderheid geworden en de

meeste Nederlanders zijn niet meer bekend met het evangelie. We zijn het er allemaal over eens: we moeten onze geschillen bijleggen en weer missionair gemeente zijn.'

Jij hebt iets met bomen, dat spreekt me wel aan. 'Plant een kerk' lijkt bijna een boek voor boomkwekers. Je noemt in je boek ook een lijstje van zes fasen: de grond voorbereiden, zaaien, kiemen, groeien, vrucht dragen en vermenigvuldigen. Bomen hebben iets wetmatigs, verval je dan niet weer in een kerkelijke hiërarchie die uiteindelijk zal leiden tot de zoveelste denominatie?

'Natuurlijk kun je de toekomst niet voorspellen, maar het principe van de nieuwe vorm van gemeentestichting is dat je bij de mensen komt en blijft

Het stichten van nieuwe gemeenten wordt in deze tijd door bijna alle protestantse kerken als een noodzaak gezien.

Ik leer de mensen Handelingen te lezen als een kalender, iedere dag van de maand één hoofdstuk.

komen. Nooit denken dat de gemeente aantrekkelijk genoeg zal zijn om mensen van buiten naar binnen te trekken, maar altijd eropuit gaan. Daar waar de mensen leven, werken, wonen, zich vermaken of vervelen. Dat deed Jezus ook. Ik denk dat als dat je DNA is, je niet snel zult uitgroeien tot een instituut.

De kerk mag niet alleen missionair zijn als ze in de minderheid is, maar moet altijd missionair zijn. Dat is een grote fout die in het verleden is gemaakt: het zelfgenoegzame, het tevreden zijn met de status-quo.

We moeten weer terug naar de oorsprong van het gemeente van Jezus Christus zijn, gefundeerd op de apostelen en de profeten en vanuit het besef dat de kerk nooit het doel is, maar een middel. Het boek Plant een kerk gaat helemaal over de kerk die zich richt op ongelovigen. Dat betekent dat er heel weinig dingen zijn die gaan zoals we dat in de oude kerken en gemeenten gewend zijn.'

Hoe blijf je dan trouw aan die apostelen en profeten als je in feite de tradities overboord zet?

'Ik zie dat er juist in een groep die blanco staat tegenover het verleden, een enorme behoefte is om terug te

gaan naar de bron, naar het ontstaan van de kerk zoals die in de Bijbel beschreven wordt. Er is dus een soort onbevangenheid over wat een kerk nu precies moet zijn, en tegelijk een zoektocht naar de oorsprong en de essentie van het gemeente-zijn.

Ik leer de mensen Handelingen te lezen als een kalender, iedere dag van de maand één

hoofdstuk. En niet alleen Handelingen, ook tradities van vóór de moderne tijd spreken veel nieuwe gelovigen aan. Bijvoorbeeld hoe geloofden de Keltische christenen die het christelijk geloof aan onze voorouders verkondigden? Er komt dan een herwaardering van de oude geschriften en gebeden van bijvoorbeeld Sint Patrick of andere vroegchristelijke leiders. De 'kerk van alle eeuwen' is niet per definitie de reformatie die als reactie kwam op de enorme macht en soms ook valse leerstellingen van de katholieke kerk. Het christendom (niet te verwarren met het christelijk geloof!) en de bijbehorende staatskerk worden door veel gemeentestichters toch min of meer als een gepasseerd station beschouwd.

Daarom kijken de nieuwe gemeentestichters vooral naar de kerkvaders, naar Handelingen en naar de vroege kerk. Zeg maar: de basis van het geloof met slechts één centrale figuur: Jezus. In de gemeente gaat het dus in de eerste plaats over de toewijding aan Hem. Dat is de allerbelangrijkste boodschap voor alle mensen, dus ook voor hen die geen christelijke achtergrond hebben.

In Hebreeën 6:1-2 staat het rijtje fundamenten: '*... je afkeren van daden die tot de dood leiden, geloven in God,*

de leer over dopen en handoplegging, de opstanding van de doden en het laatste oordeel.'

Mensen die bang zijn dat het uit de hand zal lopen met een nieuwe gemeente, moeten nog bij Jezus in de leer.

In de tijd van Jezus wilden alle jongemannen graag bij een rabbi in de leer. Er volgde een strenge selectie en slechts enkelen waren uitverkoren. Jezus deed het totaal anders. Hij koos zelf zijn twaalf leerlingen uit. En dat waren nota bene ongeletterde jongemannen, die waarschijnlijk bij eerdere selecties waren afgewezen. Als Jezus zegt: '*Volg Mij*', dan zegt Hij in feite: '*Ik geloof in jou.*' Jezus ziet het dus helemaal zitten met deze jongemannen. Hij zei later: '*Niet jullie hebben Mij, maar Ik heb jullie uitgekozen.*' En dan blijkt dat Hij wil dat ze op Hem gaan lijken. Dat is en blijft een nieuwe boodschap voor iedere generatie. Want mensen willen het liefst een strenge selectie van enkele uitverkorenen, een soort talentenjacht. Maar Jezus keert het om: iedereen is welkom!

Voor het gemeente-zijn hanteer ik een eenvoudig rijtje criteria dat alleen in de juiste volgorde zijn waarde behoudt:

1. Relatie met God
2. Waarden
3. Principes
4. Structuur
5. Tradities

Ze zijn alle vijf nodig, maar het allerbelangrijkste blijft de liefde tot God, de relatie! Alleen vanuit de relatie met God ontstaan gezonde waarden (innerlijke overtuigingen), gevolgd door principes (de gedragsmatige vertalingen van de waarden) die weer leiden tot structuur, zodat we als gemeente een getuigenis kunnen zijn voor de wereld. Het patroon van hoe we gewend zijn de dingen te doen noemen we 'traditie', maar de kern van de zaak is en blijft de levende relatie met God. Het gaat mis als we bijvoorbeeld in ons onderwijs de nadruk gaan leggen op de structuur en de tradities. Dan verdwijnt de relatie met God en wordt het een religie van mensen waarbij onze eigen inspan-

ningen centraal staan in plaats van wat Jezus voor ons heeft gedaan.'

Vertrouwen we nog wel dat Jezus echt zelf zijn gemeente bouwt? Zijn leiders vaak niet te bang dat het uit de hand loopt als zij alles niet tot in de kleinste details regelen en organiseren?

'Jezus ziet uit naar de leiders met een handdoek over de arm, bereid om voeten te wassen, dienstbaar en eenvoudig. Mannen en vrouwen die voorop gaan om het werk te doen dat God heeft opgedragen. Het gaat niet om de positie, maar om een Bijbelse levensstijl waarin Jezus het voor het zeggen heeft.

De evangelische beweging heeft nog te veel vastgehouden aan het oude klerikale systeem. Want dan komt de macht, als je die term mag gebruiken, toch in handen van kundige mensen die bekwaam zijn voor een bepaalde taak, maar die soms onbekwaam zijn om een lichtend voorbeeld te zijn voor hun omgeving. Een positie creëren en dan een poppetje zoeken om die taak in te vullen is typisch iets van onze menselijke logica. Maar kijk eens naar Paulus: hij start ergens een gemeente, geeft een periode intensief onderwijs, en

vervolgens blijft hij jaren weg. Hij schrijft een paar brieven waarin we lezen dat hij of zijn medewerkers pas na enkele maanden terugkeren naar de gemeente om leiders aan te stellen. Dat gaat regelrecht tegen onze logica in. Maar zo'n gemeente is wel de gemeente die Jezus bouwt.

We moeten weer gaan geloven dat de gemeente van HEM is en niet van ons.

En wat leren we van Jezus in zijn omgang met mensen? Hij had altijd tijd voor de mensen; ging altijd in op hun vragen; was altijd evenveel gespitst op wat de Vader zei als op wat de mensen zeiden. En als Hij een opdracht gaf aan een persoon, controleerde Hij nooit of die persoon het ook gedaan had. Jezus gaf de mensen altijd datgene wat ze nodig hadden, maar gaf hun ook volledig de ruimte om zelf te kiezen en liet ze los. En dat is een belangrijke les voor iedere leider. Zo bind je geen mensen aan jezelf en stel je ook niemand teleur. Er lopen hele volkstammen rond die op mensen hebben vertrouwd. Jezus wil dat we op Hem gaan vertrouwen. En Hij zal ons nooit teleurstellen. Het ultieme vertrouwen in het werk van de Heilige Geest vind je bij Jezus in relatie tot zijn discipelen. Heeft Hij ze ooit achteraf beschuldigd van lafheid,

verraad of verloochening? Nee! Jezus zag in één oogopslag zowel de potentie als het slechtste in de mensen, maar Hij wanhoopde nooit over wat God in mensen kon doen. Dus Jezus vertrouwde op God. Hij vertrouwde op dat wat God door de Heilige Geest kon doen in mensen. Dat is een grote les voor iedereen die leiding geeft in de gemeente.'

Hoe lang kan iemand bij jullie in de gemeente komen en passief blijven?

'Bij ons niet zo lang, want tachtig procent is betrokken en bezig met de uitvoering van onze visie. De andere twintig procent is aan het uitrusten van wat ze hebben gedaan of is nog maar net in de gemeente. Christenen die bij ons nieuw komen, mogen de eerste drie maanden helemaal niets doen zodat ze alle gelegenheid krijgen om te ontdekken of ze zich bij ons willen inzetten. Daarna worden ze getraind en ingezet, tenzij er bijzondere bezwaren zijn, zoals een geestelijke herstelperiode.

Niet-christenen die bij ons binnenkomen, mogen vanaf de eerste dag meehelpen. Geestelijke of praktische verantwoordelijkheid moet je daarbij niet uit elkaar halen. De discipelen wisten ook weinig toen Jezus ze er

Jezus ziet uit naar de leiders met een handdoek over de arm, bereid om voeten te wassen, dienstbaar en eenvoudig. Mannen en vrouwen die voorop gaan om het werk te doen dat God heeft opgedragen.

Bestel het boek via de bestelbon op pagina 29

nota bene op uitstuurde om demonen uit te drijven en zieken te genezen. Niet dat we dat nu precies zo doen, maar we willen een nieuwkomer eigenlijk voor de volle honderd procent betrekken bij het gemeente-zijn en bij het koninkrijk van God. Geen snellere manier om te zien hoeveel God van je houdt en hoe sterk en groot Hij is.'

Ik heb mijn vragen vanuit een tamelijk negatief beeld gesteld, mede omdat ik weet dat die vragen leven onder een flink deel van onze lezers. Zij moeten het boek

maar lezen om de positieve kant van gemeentestichting te ontdekken. Maar kun jij een voorzetje geven?

'Ja, je bent niet de enige. Veel vragen komen voort uit de gedachte: laten we vasthouden wat we

hebben, en niet uit de vraag: wat is onze opdracht? Niet erg realistisch, want als we eerlijk zijn moeten we erkennen dat hooguit vijf procent van de Nederlandse bevolking actief betrokken is bij een kerk of gemeente. Misschien dat nog eens tien tot vijftien procent zich nog wel thuis voelt in de bestaande kerken en gemeenten. Dat betekent nog steeds dat we voor die overige tachtig procent iets nieuws zullen moeten beginnen om hun het evangelie te laten zien en ervaren. Als jij niets nieuws start in jouw stad, wijk, dorp, omgeving, straat, school of werk - wie ter wereld zal het dan doen?

Ik vind dat je het dan niet kunt maken om te verwachten dat deze enorme massa bij jou op zondag naar de kerk zal komen. Je zult zelf contact moeten zoeken met onze landgenoten die onbekend zijn met het evangelie. Je moet bij de mensen thuis komen, of ze bij jou uitnodigen. Met elkaar eten, vriendschap sluiten, iets doen wat de belangstelling van die ander heeft.

Er zijn tienduizenden Nederlanders bezig met het geloof, dat staat

vast. Alleen de link naar de kerk bestaat gewoon niet voor hen. In de twee gemeenten die ik mocht starten in Den Haag en De Lier, organiseren we veel dingen bij de mensen thuis, in hun eigen omgeving. Bijvoorbeeld als wij met helpende handen de wijk in gaan, beginnen we altijd met een maaltijd. Dat doen we bij een mevrouw thuis die het leuk vindt om te koken en die het ook nog eens kan als de beste. Voordat we op pad gaan, houden we altijd een korte Bijbelstudie en bidden we met elkaar. Dat vindt die mevrouw prima, al is ze zelf

als zulke dingen gebeuren. Als je rond Gods Woord bij elkaar komt, zal Hij zorgen dat het goed komt en dat er iets ontstaat wat beantwoordt aan zijn wil. Zij zijn, onszelf meegerekend, het derde stel dat uit ons midden voortkomt en een nieuwe gemeente wil starten. Als er fouten gemaakt worden, sta ik naast ze en help ik hen om ervan te leren. Geen protectionisme. Vanuit angst kun je beter niet aan dit concept beginnen. Het gaat om vertrouwen en loslaten. Geef als gemeente het beste wat je hebt weg aan de uitbreiding van Gods koninkrijk.

Ronald van der Molen is van huis uit Nederlands gereformeerd, kwam tot persoonlijk geloof en studeerde aan de Azusa theologische hogeschool. Daar leerde hij zijn vrouw Maresca kennen. Ze hebben drie dochters: Joëlle, Nadia en Emmalie. De eerste nieuwe gemeente werd gesticht in het Haagse Laakkwartier in 2000 en sinds 2006 wonen ze als gezin in De Lier om daar een nieuwe gemeente te beginnen.

nog maar nauwelijks in aanraking gekomen met het geloof. En zo ontstaat er een band.

Heel veel mensen geloven wel, maar zeggen: "Dat doe ik wel thuis."

Nou dat kan, dan willen we graag bij hen thuis samen ons christen-zijn beleven. Wij moeten ons aanpassen, niet de mensen die wij willen bereiken. Dat is een andere manier van denken voor de typische kerkmensen die we zijn geworden.

Een bevriend echtpaar dat een paar jaar bij ons heeft meegewerkt, heeft de afgelopen kerst een eerste ontmoeting bij hen thuis georganiseerd voor mensen uit hun wijk.

Heel veel bestaande gemeenten zouden zeggen: "Nee, ze moeten bij ons komen. Anders gaat er zoveel mis op het gebied van leer, onderwijs en discipline." Maar ik vind het geweldig

Dat kost wat en het betekent dat jouw gemeente misschien van de grond af aan een herstart moet maken. Maar ik verzeker je dat iedereen er beter van wordt.

Neem de proef op de som en zeg tegen talentvolle jongeren binnen je gemeente: "Ga jij nou eens pionieren onder leeftijdsgenoten bij wie jij makkelijk ingang hebt. Neem andere jongeren uit de gemeente mee. Hier heb je een zak met geld en wij gaan voor je bidden, wij staan achter je en als je ons nodig hebt voor raad, advies of andere hulp, laat het ons weten. En als het niet lukt of fout gaat, staan we naast je om je weer op te beuren en zo nodig de rommel op te ruimen." Dat vertrouwen zou zo heilzaam kunnen werken en je moet eens zien wat een positieve gevolgen dat heeft.'